

Thea Beckman

Het geheim van Rotterdam

δ

Copyright ©2021 Uitgeverij Dyslexion, Deventer

ISBN 9789463245326

NUR 280

Papier met FSC-certificaat

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij Dyslexion, Postbus 583, 7400 AN Deventer

Dit boek verscheen eerder als reguliere uitgave bij Uitgeverij Lemniscaat b.v.

© Thea Beckman

Dit boek is gebaseerd op de 19e druk 2017

Dit boek is uitgegeven in het lettertype Dyslexie.
Kijk op www.dyslexiefont.com voor meer informatie.

Voor meer informatie of bestellen
ga je naar www.dyslexion.nl

1 De vondeling

Koud, grauw en winderig brak de ochtend van de zesde januari 1473 aan boven de stad Rotterdam. Een dik wolkendek voorspelde sneeuw, maar Truitje Blasius, die zich door de smalle Vrouwensteeg naar de Botersloot haastte, lette daar niet op.

Ze hilde. Juist de vorige dag had ze haar zoontje, achttien dagen oud, moeten begraven. Ruim twee weken was dat kind de hoop en vreugdevolle verwachting geweest van Truitje en haar man, de meesterkuiper Jan Blasius. Toen was de zuigeling weggekwynd en gestorven. En het was al de tweede maal dat Truitje haar pasgeboren kind verloor, terwijl haar man toch zo hartstochtelijk naar een opvolger verlangde. Waarom moest zij, een gezonde Hollandse vrouw, meteen al haar kinderen begraven? Met een hart vol rouw dacht ze aan haar gezegende buurvrouw, Maria Kanters, die al drie gezonde jongens had en nog twee leuke meisjes bovendien. Sommige mensen hadden toch alle geluk van de wereld. Truitje zuchtte diep, veegde met een punt van haar omslagdoek haar tranen weg en probeerde zichzelf in de hand te krijgen. Afgunst was een zonde, daaraan mocht ze zich niet overgeven. Op de hoek van de steeg en de Botersloot lag een grote steen, die moest voorkomen dat voorbijrijdende karren de gevel van het hoekhuis beschadigden.

Hier, enigszins beschut tegen de kille wind, lag een hoopje jute. Truitje, die even was blijven staan in de luwte van het huis, keek ernaar zonder het te zien. Haar borsten deden pijn van niet-gedronken melk. Jan Blasius zou deze ochtend deelnemen aan de processie ter ere van Driekoningendag, tezamen met zijn gildenbroeders. Maar Truitje had besloten er niet naar te gaan kijken. Ze was té verdrietig en was daarom na de kerkdienst in de Sint-Laurens regelrecht naar huis gegaan. Een iel, klaaglijk geluidje trok haar aandacht. Ze keek naar haar voeten. Naast de zijmuur van het huis zag ze het bergje jute – en het bewoog. Weer hoorde ze dat als uit de verte komende klaaglijke gekrijt. Heel flauw, heel zielig.

Even vergat ze haar eigen verdriet. Ze liet zich neer op de hurken en sloeg een punt van de stugge stof opzij, verwachtend een nest pasgeboren hondjes of iets dergelijks te zien. Toen gaf ze een onderdrukte kreet. In de schemering van de winterochtend lag daar een naakt, verloren kindje. Bloed en vuil kleefden nog aan het ongewassen, dunne lijfje. Het kon niet ouder dan enkele uren zijn.

Ademloos staarde Truitje op het jongetje neer. Zond God haar deze vondeling om haar te troosten? Of was dat het werk van Sinte-Anna, de beschermheilige van het gezin?

Het kindje schreide. Wie zou niet huilen als hij zijn leven met zoveel slechte kansen moest beginnen? Ongewenst, geboren en meteen weggegooid...

Truitje aarzelde niet langer. Ze nam het stinkende bundeltje op, wikkelde het in haar wijde mantel, richtte zich op en snelde ermee naar haar woning halverwege de Botersloot. Omdat het een feestdag was werd er niet gewerkt, en de werkplaats van de kuiper lag er stil en verlaten bij. Truitje liep meteen door naar het achterhuis en riep de meid.

‘Vlug, Anna. Vul een kuip met warm water.’ Ze legde het bundeltje jute op een stoel en opende het. Anna sloeg de handen ineen.

‘Christenenzielen, vrouw Blasius, wat heb je daar nou! Een kind. Bah, wat is het vies!’

Samen baadden ze het kleintje en daarna legde Truitje het kind aan haar pijnlijke borst. Opgelucht voelde ze hoe het gretig begon te drinken. O, wat dronk de vondeling! Anna haalde de overbodig geworden kleertjes van Willempje uit een kist en reikte ze aan.

‘Wat doen we met dit verschoppelingetje, vrouw Blasius? Zal ik het straks naar het gasthuis brengen? Of naar de zustertjes in de Westewagenstraat?’

Truitje schudde zwijgend het hoofd.

‘Je wilt het toch niet houden, vrouw Blasius? Zo’n te vondeling gelegd kind... de hemel moge weten wie de moeder is. Ik wed dat het wurm niet eens is gedoopt.’ Anna was

een goede dienstmeid, maar ze kon nooit haar mond houden. ‘Haal de wieg van de zolder,’ gebod Truitje. ‘En sla dan je doek om en ga in de buurt navragen van wie dit kind zou kunnen zijn. De moeder heeft misschien al spijt dat ze het te vondeling heeft gelegd.’

Anna gehoorzaamde en toen was Truitje alleen met het kind, dat warm en verzadigd in slaap was gevallen. Ze voelde zich opeens zoveel beter dan op het moment dat ze uit de kerk kwam. Pasgeboren kinderen zijn nooit mooi en er kan van alles uit groeien. Maar ze was ervan overtuigd dat dit jongetje haar door de hemel was gezonden om haar en haar man te troosten. En een godsgeschenk, daarvoor kun je alleen maar dankbaar zijn. De meid kwam terug, huiverend in haar omslagdoek.

‘Brrr... koud buiten, vrouw Blasius. Ik heb overal gevraagd en aangeklopt, maar niemand wist iets...’

Toen enkele uren later Jan Blasius thuiskwam, lag in het tenen wiegje bij de haard een nagelnieuw kind: klein, onaanzienlijk, maar vol leven. Opgewonden vertelde Truitje haar man hoe ze dit kind had gevonden en vooral hoe blij ze ermee was. De meesterkuiper keek eerst nogal twijfelend, maar Truitje kon als ze wilde heel overtuigend zijn.

Jan Blasius keek van het wiegje naar zijn vrouw, zag haar opgetogen gezicht, de tranen in haar ogen, en hij knikte.

‘Goed, we zullen het jongetje houden en als een eigen zoon grootbrengen,’ besliste hij. ‘Maar dit zeg ik je, vrouw.

Als dit kind ons later ooit te schande probeert te maken, zet ik hem subiet buiten de deur. Ik ben wel goed maar niet gek.

De hemel moge weten wat voor ellendig karakter er in dit kind steekt, nu we geen flauw idee hebben wie zijn ouders zijn.’

Dolgelukkig viel de vrouw op haar knieën, dankte God (en haar man), terwijl de meid hoofdschuddend toekeek.

Diezelfde middag lieten ze het jongetje alsnog dopen door pastoor Egidius. Het kreeg de naam Caspar, naar één van de Drie Koningen, wier feestdag dit was. En zo begon Caspar zijn veelbewogen leven in de stad Rotterdam.

Truitje Blasius was ervan overtuigd dat de kleine Caspar een gelukskind was. Hij had de eerste uren van zijn bestaan overleefd, wat wees op een krachtig gestel. En toen ze hem vond kleefde aan zijn ongewassen hoofdje nog een stukje geboortevlies. Hij was dus ‘met de helm geboren’ en dat betekende dat hij was voorbestemd tot grote daden. Die verwachting scheen ook uit te komen. De kleine Caspar groeide voorspoedig op. Met zijn komst in het huis van de kuiper scheen ook de welvaart te zijn binnengekomen, want Jan Blasius kreeg zoveel werk dat hij het met zijn beide gezellen niet meer aankon en er nog twee leerjongens bij moest nemen. Moeder Truitje intussen bewaarde zorgvuldig het verschrompelde velletje dat zij bij de eerste wasbeurt op Caspars hoofdje had aangetroffen. Het was een talisman!

Hoe ondoorgrondelijk waren toch Gods raadsbesluiten. Jarenlang had Truitje gebeden om een zoon. Tweemaal was die wens verhoord, maar vrijwel meteen had zij de kinderen weer verloren. De kleine Caspar echter, blond, levendig en vol ondernemingslust, dat kind gevonden op een straathoek, groeide tierig op. Meester Blasius had zijn opvolger gekregen – zij het langs een omweg en heel anders dan hij zich ooit had voorgesteld.

Caspars toekomst lag vast. Eerst zou hij, zes jaar oud, een tijdje naar de stadsschool in de Oppert gaan. Dan, als hij tien of elf was geworden, zou hij bij zijn pleegvader in de leer komen om het kuipersvak in de vingers te krijgen. Als hij dan na een jaar of negen opgenomen wilde worden in het Sint-Jansgilde zou hij zijn meesterstuk moeten maken: uit ruw hout moest hij een grote en een kleine ton fabriceren, en tevens een oude ton van nieuwe duigen voorzien. Bleken de werkstukken goed genoeg, dan zou ook hij meesterkuiper zijn en kon hij een vrouw nemen, kinderen krijgen, geduldig, ijverig en vooral vroom zijn werk doen tot de lieve dood hem kwam halen. Dan zou hij worden begraven in de Sint-Laurens en een mooie grafsteen krijgen, terwijl de gildenbroeders erop zouden toezien dat zijn weduwe en kinderen

niet van honger omkwamen. Zo verliepen de levens van veel Rotterdamse poorters en iedereen had daar vrede mee. Ook Caspar, maar er stroomde vreemd, wild bloed door zijn aderen en daarbij had hij een vlug verstand. Dus liep dit gelukskind als hij uit school kwam niet regelrecht naar huis, zoals het hoorde, maar zwierf hij langs de kaden van de Rotte, ging hij kijken bij het havenhoofd, waar de vissers uitvoeren om de fuiken en netten op te halen die zij in de Merwe (de Rotterdammers spraken echter altijd over de Maze) hadden uitgezet, en wuifde hij de wegzeilende haringbuizen na. Of hij dwaalde langs het Steiger, waar de mandenvlechters, de zeilmakers, de ankersmeden, de nettenboetsters en de kaarsenmakers aan het werk waren. Soms zwierf hij naar het noordoosten van de stad, waar de lakenvolders hun keurige lappen te drogen hingen op houten ramen, waar de keurmeesters met strenge gezichten rondliepen, waar de weefstoelen klapperden en de ververs hun kuipen vulden, kuipen die veelal door zijn pleegvader waren gemaakt. Op andere dagen kon je hem op de markt vinden, waar hij vlug als water tussen de kramen door gleeed, hier een appeltje stal, daar een mand omwierp of een paar noten pikte. Kortom: Caspar werd een echte Rotterdamse kwajongen, mager, lenig, vol streken en altijd vrolijk. Kwam hij eindelijk door de honger gedreven thuis, dan schold Truitje hem liefdevol uit en kreeg hij met een eind hout van meester Blasius op zijn billen – maar de goede man sloeg nooit hard. Onder tranen beloofde Caspar beterschap. Zodra hij echter weer op straat stond en de schoutsknechten achter een paar varkens zag rennen, die niet vrij mochten rondlopen, vergat hij al zijn goede voornemens en holde hij schreeuwend, lachend en de varkens opjagend met hen mee, liep de rakkers voor de voeten tot ze struikelden, zodat de gillende varkens wisten te ontkomen in een van de vele steegjes. En omdat hij nu toch weer in de buurt van de haven was gekomen, ging hij kijken bij de Steigerbrug, waar de kraan werd aangedreven door dagloners

en waar juist twee schippers uit een van de vele kroegen kwamen rollen, vechtend en plukharend, tot groot vermaak van de omstanders.

Gerrit, de jongste zoon van buurvrouw Kanters, was zijn beste vriend. Samen schuimden zij de straten en grachten af. Vechten kon Caspar ook.

Wanneer een paar jongens uit Delfshaven zich in de Rottestad waagden en de Rotterdamse straatjochies hen in het oog kregen, was het meteen oorlog.

Die Delftse vrijbuiters konden ze niet uitstaan. De vete tussen Delftenaren en Rotterdammers was al meer dan een eeuw oud. Beide steden beconcurrerden elkaar en trachtten elkaar te overvleugelen – vooral sinds Delft van de landsheer toestemming had gekregen een haven te graven aan de boorden van de Merwe. (De Delftenaren noemden de rivier wél de Merwe, reden voor de Rotterdammers om nadrukkelijk van de Maze te spreken.) Dat Delfshaven betekende dat minder haringbuizen 's winters een ligplaats zochten in Rotterdam – een financiële strop, want die winterschepen moesten worden gekalefaterd en nu gingen de Delfshavenaars met de winst schuiven.

Na zo'n vechtpartijtje met Delfshavense jongens kwam Caspar voor de zoveelste maal thuis met een blauw oog, een bloedneus, gerafelde kleren en klompen die gebarsten waren. Weer straf, weer tranen, weer beterschap beloofd: het kon niet op.

Vijf dagen lang hield de jongen zich goed; daarna verzeilde hij in een burenruzie waarbij hij partij trok voor de dikste vrouw – waarom wist hij zelf niet, misschien omdat ze een beetje op moeder Truitje leek? Opnieuw kwam hij gehavend thuis. 'Onze Caspar is nog een beetje wild,' zei Truitje dan vergoelijkend tegen haar man. 'Maar daar groeit hij wel overheen.'

Vier jaar lang was Caspar enig kind en de oogappel van moeder Truitje. Toen raakte vrouw Blasius, tot haar eigen verbazing en grote vreugde, opnieuw zwanger. Wat zou het worden? Een broertje voor Caspar, een dochttertje

voor haarzelf? De kuiper hoopte natuurlijk op een zoon – mannen willen altijd zonen hebben – en Truitje zei dat zij daar ook op hoopte. Maar diep in haar hart wilde ze een meisje.

Een lief, klein, blond meisje – eentje dat bleef leven!

Caspar, die wist dat hij een vondeling was – want moeder Truitje kon het verhaal over die ijskoude ochtend en het hoopje jute nooit vaak genoeg vertellen – wenste zich ook een zusje.

Zo jong als hij was begreep hij heel goed dat een bloedeigen zoon vader Jan nader aan het hart gebakken zou liggen dan een van de straat opgeraapt, weggegooid kind.

Midden in de zomer werd Truitjes kind geboren, op de dag van Maria Tenhemelopneming (wéér een feestdag). Het was inderdaad een meisje, dat onmiddellijk begon te krijten en te trappen terwijl haar moeder nog lag uit te hijgen van het zware barenswerk. Jan Blasius was, na de eerste teleurstelling, toch onmetelijk blij met het kind.

‘Wat een mooie zuigeling,’ riep hij uit.

Het was niet waar. De kleine Eva was een lange, broodmagere baby met een opgevouwen gezichtje, platte oortjes, volkomen kaal, met gerimpelde paarse ledematen. Al schreeuwend kneep ze haar oogjes zo stijf dicht dat het leek of ze helemaal geen ogen had. Caspar keek er met afschuw naar en vroeg zich verbijsterd af of hij ook zo onooglijk was geweest, toen, viereenhalfjaar geleden op Driekoningendag.

De angsten van moeder Truitje bleken ongegrond. Eva bleef leven en veranderde met de dag. De magere armpjes en beentjes vulden zich, het gezichtje brak open en de blauwe ogen konden groot en vriendelijk staren naar degene die zich over het tenen wiegje boog. Het kind dronk veel en gretig, poepte en plaste naar hartenlust, en toen het zeven maanden oud was kroop het al over de vloer en stootte bedelende kreetjes uit.

Caspar vergaf zijn pleegzusje van harte dat ze bij haar geboorte zo lelijk was geweest en verloor zijn hele hart aan het peutertje. Hij trok gezichten tegen haar, kietelde haar in de buik, zong liedjes en maakte gekke sprongen waar Eva om schaterde. Hij liet haar paardjerijden op zijn schouders, knutselde speelgoed

voor haar in elkaar, zorgde ervoor dat ze niet in het water van de Botersloot kon vallen. Net als anders zwierf hij in vrije uren met zijn vrienden door de stad, maar zodra hij thuiskwam en zag hoe Eva haar armpjes naar hem uitstreekte, vergat hij de pocherige streken die hij met de andere jongens uithaalde en knielde hij neer bij haar looprek, maakte haar aan het lachen, streekte vertederd over haar dunne haar. Iets in die hummel ontroerde hem, al kon hij er geen naam aan geven. En de kleine Eva was al net zo dol op haar grote broer als Caspar op haar was. Zo verliepen de eerste tien jaren van zijn leven. Maar toen ontmoette hij Grietje, en daarmee veranderde alles.